

ATATÜRK'ÜN İSTEDİĞİ MEDENİYETİN IŞIKLARI

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Milli Mücadelenin önderi Mustafa Kemâl Atatürk, Türk milletinun hayatında yeni bir sayfa açarken bir hedef göstermişti: Çağdaş medeniyetler seviyesini geçmek. Türkiye Cumhuriyeti Atatürk'le bu hedefe doğru adımını atmış ve bu yolda ilerlemeye başlamıştır. 75. Yılında Atatürk Cumhuriyeti'nin katettiği mesafe açıkça görülmektedir. Atatürk'ün istediği ve beklediği medeniyetler beşiği Anadolu'dan yeni bir medeniyet yükselecektir: Türk Medeniyeti.

Tanıtacağımız Atatürk'ün istediği Medeniyetin Işıkları adlı, Süleyman Kazmaz'a ait olan kitap, Atatürk Kültür Merkezi'nin hazırladığı, Türk Kültüründen Görüntüler Dizisinin otuzikinci kitabı olarak, 1997 yılında okuyucuya sunulmuştur.

Atatürk'ün istediği Medeniyetin Işıkları iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölüm "Yeni Medeniyete Doğru"; ikinci bölüm ise, "Türk Medeniyetinin Bütünlüğü ve Geleceği" başlığını taşır. 71 sayfadan oluşan bu kitabın "Sunuş"unu Atatürk Kültür Merkezi Başkanı, Prof. Dr. Sadık Tural yazmıştır.

İnsanlığın tabiata karşı zaferler kazandıkça, insan ilişkilerinde, toplum hayatının düzenlenmesinde ileri gitükçe medeniyete yaklaşmakta olduğunu ifade ederek kitabına başlayan yazar, medeniyeti şöyle tarif eder: "İnsanın, canlı olarak, ruh ve beden yapısında birbiriyle çelişen yönelişler vardır. Kişi bir durumda öldürmektedir; yüceltici ve yok edici etkenler, yapıcı ve yıkıcı davranışlar aynı kaynaktan gelmektedir. Bu bakımdan kötülük sebeplerini ortadan kaldırmak, hiç değilse en aza indirmek, buna karşılık iyilik olaylarını hakim kılmak, insanlığın ömrünü dolduran çabaların başında yer almıştır; bu amaçla varılan sonuca, ortaya konulan maddi ve manevî eserlerin toplamına medeniyet adını vermekteyiz."(S.2)

Yazara göre medeniyete üç aşamada ulaşılır: Birincisi "halk kültürü" ya da "millî kültür" adını verdiği aşamadır. Millî kültür ya da halk kültürü toplumların dış etkenlerin uzağında meydana getirdikleri, medeniyetin en ilkel halidir. Bu basamakta verilen eserler, halkın tabiat kuvvetlerine düşmanlarına karşı korunmak ve soylarını devam ettirebilmek için meydana getirilmiştir. Halk kültürü seviyesindeki toplumların sanat eserleri de toplum hayatını düzenlemek üzere oluşturulmuş ve estetik endişeden uzak eserlerdir. Fakat toplumlar bununla yetinmemiş ve bir üst basamağa geçmeye çalışmışlardır. İkinci aşama, "millî medeniyet"tir. "Dünya bir yönüyle, insanların, daha geniş deyimle milletler topluluğudur; aralarında kaynaşma, dayanaşma, çatışma ve savaşma olayları vardır; karşılıklı iyi ilişkiler kurma yanında mücadeleden de uzak kalmamaktadır. Başlangıcından günümüze kadar tarihin belirlediği bu gerçekler medeniyetin ikinci aşamasını gerekli kılmıştır. Bunu da millî medeniyet olarak adlandırıyoruz."(s.3)

Millî kültür ya da halk kültürü millî medeniyet ile arasındaki farkın birinin toplum sayesinde değerinin ise milletlerarası seviyede bulunması olduğunu belirten yazar, millî kültürün de, millî medeniyetin de toplumun ihtiyaçlarını karşılamak temeline oturduğunu ve bunun da iki kavramın ortak noktasını teşkil ettiğini de ifade eder.

Yazar millî kültür ya da halk kültürünün dışarıya kapalı olduğu için, toplumun eseri olmak özelliğine sahip olduğunu; millî kültürün ise, sınırları aşmak, milletlerarasında üstün düzeye ulaşmak amacı taşıdığını söyledikten sonra, "Millî kültürde toplum kendi imkanları ve şartları

İNÇİNDE, ESER MEYDANA GETİRDİĞİ HALDE MİLLİ MEDENİYETTE, MİLLİ KÜLTÜRE DAYANMAKLA BİRLİKTE, BAŞKA MİLLETLERİN ORTAYA KOYDUĞU ESERLERDEN, DÜNYA MEDENİYETİNDEN YARARLANMA YOLUNA BAŞVURUR." (S.5) DER.

YAZARA GÖRE, SON AŞAMA "DÜNYA MEDENİYETİ", YA DA "İNSANLIK MEDENİYETİ", DİĞER BİR DEYİŞİLE "MEDENİYET", İNSANLIĞIN ORTAK ESERLERİNİ TANIMLAMAK İÇİN KULLANILAN MEDENİYET, "ORTAK VE BÜTÜN İNSANLIK İÇİN YARARLI ESERLERİ, İNSANLIĞA MAL EDİLMİŞ VE BÜTÜN İNSANLARIN HİZMETİNE SUNULMUŞ MADDİ VASITALARI, DUYGU, DÜŞÜNCE VE İNANISLARI" İFADİ EDEN BİR KAVRAMDIR. MEDENİYET, İNSANLIĞA HİZMET VE FAYDA NOKTASINDA TOPLANDIĞI İÇİN MİLLETLERİN, TOPLUMLARIN MALI DEĞİL, İNSANLIĞIN MALIDIR. MEDENİYET, SADECE MEYDANA GETİRENİN TEKELİNDE DEĞİLDİR VE YALNIZ KENDİSİNE FAYDASI OLAN BİR MEDENİYET DÜŞÜNÜLEMEZ. AVRUPA MEDENİYETİ BİR DÜNYA MEDENİYETİ DEĞİL, BİR MİLLİ MEDENİYETÜR.

Bu tanımları yaptıktan sonra yazar medeniyetin tarihini anlatmaya başlar: İlk medeniyetler Asya'da kurulduğu gibi, insanlığı yücelten büyük dinler de Asya'dan dünyaya yayılmıştır. Orta Çağ'da Türk Dünyası ve Anadolu Türk-İslam medeniyetinin kurucusu ve mekanı olmuştur. Türkler'in hem maddi, hem de manevî bakımdan ileri seviyede oldukları Orta Çağ'da, Avrupa hem maddi, hem de manevî yönden çok ilkel bir hayat yaşamaktadır. Aradaki bu dengesizlik savaşın hazırlayıcısı olmuş ve Haçlı Seferleri başlamıştır. Bu seferler ve savaşların asıl sonucu bilgi taşınması olmuş; bu da coğrafi keşiflerin ve sanayi inkılabının sebebi olmuştur. Sanayinin doğurduğu ihtiyaçlar ise, sömürgeciligi ortaya çıkarmıştır. Sömürgecilik, medeniyete aykırı bir harekettir. Batı medeniyetinin sahibi, kendi imkanlarını sömürgecilerine sağlamadığı gibi, onların haklarını da elinden alır. Öyleyse Batı medeniyeti, bir dünya medeniyeti değil, milli medeniyettir. Avrupa Türk topraklarını da sömürgecilerinin içine katmak istemiş ancak, Çanakkale'de derisini almıştır. Çanakkale Zafeti'nin en önemli sonucu şudur: "Avrupa'nın içyüzü ortaya çıktı. Batı medeniyeti diye kabul ettirilmek istenen olayın, aslında, dünya kaynaklarının ve pazarlarının Avrupa'nın refahını sağlamayan Asya ve Afrika insanlarını Batı'nın emrinde ve hizmetinde çalıştırmaya yönelik bencil ve maddecî bir yağma hareketi olduğu görüldü." (S.6)

Yazar, Yeni Çağ'da dünya medeniyetini yarattığı ve insanlığa önderlik ettiği iddiasıyla ortaya çıkan Avrupa'nın neler getirip, neler götürdüğünü sorgularken şunları söyler: "Orta Çağ'dan Yeni Çağ'a geçilirken dünya görüşünde değişimler meydana geldi; mutluluğu ölüm sonrasında arayan, dünya hayatını bir lokma, bir hurkayla geçiştirmeye yeterli gören düşünce terkedildi; duygular dünyasında, daha doğrusu elle tutulan, gözle görülen dünyada, güzel bir çevrede, bol çeşitli ve sık sık yenilenen eşya içinde yaşamak düşüncesi, mutluluk ölçüsü haline getirildi." (S.21) "Yalnız Avrupalı için meydana getirilen Batı medeniyetinin gelişmesi bencil bir yönelişin doğuşunun ortamını hazırladı. Bütün ilişkilerin Batılı toplumlar için düzenlenmesi, kişileri davranışlarında ve çalışmalarında, sadece kendi yararlarına ve çıkarlarına bağlı kıldı. Artık kişinin yalnız kendisi vardır; yeni deyimle herkes kendi hayatını yaşamalıdır. Bu suretle ortaya çıkan bencillik yönelişi, sınır ve ölçü tanımayan bir hürriyet anlayışını oluşturunca insan yalnızlaştı." (S.22)

Avrupa medeniyetinin getirdiği olumsuzluklardan sonra yeni bir medeniyete ihtiyaç duyulduğunu dile getiren yazar yeni medeniyetin manevî değerlere dayandırılması, sömürgecilik düzeninin ortadan kaldırılması, toplumların yalnız kendi menfaati için çalışmasının önlenmesi, bütün insanlara dünya kaynaklarının adil olarak faydalanma hakkının tanınması gereği üzerinde durur. Bu yeni medeniyetin kim tarafından meydana getirileceği sorusunun cevabı "Türk milleti"dir. Yazar, Türk tarihine başvurarak bu fikri isbat eder. Türk'ün Tarihi, onun böyle bir medeniyeti yaratacak kudrete ve niteliklere sahip olduğunu göstermek için kâfidir. Yazar, Atatürk'ün istediği medeniyete ulaşmak için gerçekleştirilmesi gereken ilkeleri "Batı sömürgecilerini Anadolu'dan çıkarmak suretiyle İstiklâl Savaşı'mı kazanan Atatürk'ün ortaya koyduğu dü-

şünce düzeni Anadolu'da yeni bir medeniyet çağına başlatmıştır. Türk tarihinin özü demek olan Atatürk düşüncesi, üç ilkeye dayanır: Anadolu'nun imarı ve refahı, millî kültürü çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmak, yeni bir dünya medeniyeti kurmak."(S.36) sözleriyle ifade eder. Yazar, Atatürk'ün "Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş bütün medenî vasfı ve büyük medenî kabiliyeti bundan sonraki inkişafıyla atanın yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır." Sözlerini alır ve "Atatürk'ün bu ifadelerini "...insanlığın özlemine Türk Milleti'nin, Türk medeniyetinin karşılayacağını işaret etmiştir. Atatürk'ün nutkunda geçen güneş benzetmesi, yeni medeniyetin niteliklerini belirtmektedir."(S.37) der. "Atatürk'ün Türk milleti tarafından kurulacağını müjdelediği yeni medeniyet güneş medeniyeti, yalnız bir kıtada, belli bir coğrafi bölgede yaşayanları değil, dünyanın her yanını kavrayacak, bütün insanlığa barış ve mutluluk getirecektir."(S.37)

Süleyman Kazmaz, Atatürk inkılabının Türk tarih ve medeniyetine dönüş anlamı ve amacı taşıdığını belirttikten sonra, I. Dünya savaşı sonunda uğranılan felâketin Türk milletinin tarihten getirdiği mücadele ruhuyla, Mustafa Kemal'in dehasının kaynaşması sayesinde aşıldığını ifade etmektedir. Yazar, Türk tarihinin, incelendiğinde mozayik bir yapıya arzemediğini ve hem tarih boyunca, hem de bugünkü Türk Dünyası'nda bütünlük taşıdığını ifade eder. Bu tezi, örneklerle müşahhas bir dille anlatan Atatürk'ün istediği Medeniyetin Işıkları yazarı, "medeniyet" kavramına farklı bir açıdan yaklaşarak, bu kitabı meydana getirmiştir.

İMRAN BABA

AKM Merkez Sekreteri, *Erdem* Dergisi

Yazı İşleri Müdürü

